

II. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В. В. Білоус, канд. юрид. наук, доц.
кафедри криміналістики

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ІННОВАЦІЙНА ОСНОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Попри широке розповсюдження і доступність актуальних здобутків науково-технічного прогресу в Україні початку ХХІ ст. поточний рівень ефективності правоохоронних і судових органів у боротьбі зі злочинністю залишається незадовільним. Свідченням цього слугує стрімке падіння рівня довіри суспільства до них, зумовлене поширенням останнім часом показової неспроможності кадрових співробітників органів досудового розслідування запобігати правопорушенням, “по гарячих слідах” встановлювати й ототожнювати учасників рейдерських захоплень, порушників громадського порядку під час проведення мирних зібрань громадян тощо, а судів – адекватно, рішуче і неупереджено реагувати на вчинені кримінальні правопорушення.

У той же час громадські активісти і журналісти, які не мають спеціальної підготовки, відповідних технічних засобів і надзвичайних повноважень, з використанням загальнодоступних Інтернет-ресурсів і соціальних Інтернет-мереж демонструють високу здатність методом краудсьорсингу за лічені години розкривати злочини та ідентифікувати причетних до їх вчинення осіб, а зневірене в професійності державних інститутів суспільство чим далі тим більше готове вдаватися до “суду Лінча”. Це свідчить про потребу в невідкладному перегляді традиційних підходів до професійної підготовки майбутніх слідчих, прокурорів, адвокатів і суддів.

Сучасний етап розвитку цивілізації ознаменований переходом розвинених країн світу від постіндустріального до інформаційного суспільства, що викликає необхідність вжиття термінових заходів із упровадження інформаційних і комуніка-

ційних технологій у сфері освіти й науки. Інформаційне суспільство (*information society, digital society, electronic society, e-society*) розглядається як етап переходу до нового, перспективного стану соціально-економічного й науково-технічного розвитку – до суспільства знань (*knowledge society, k-society*). У ньому головним джерелом існування й розвитку, основним ресурсом функціонування й рушійною силою прогресивних перетворень стануть знання, які накопичило і продовжуватиме набувати людство та які ефективно використовуватимуться всіма підсистемами суспільства й переважною більшістю його членів для розв'язування своїх повсякденних і перспективних завдань.

Викладене зумовлює й актуальність утілення у життя обґрунтованого В. І. Вернадським вчення про ноосферу (сферу розуму) як еволюційний етап біосфери, за якого розумова діяльність людини стає головним і вирішальним чинником розвитку. Розуміння ноосфери як царини виробництва, уніфікації, архівації, систематизації, поширення й відтворення всього розмаїття позитивних знань, отриманих за участю людського інтелекту, дозволяє розглядати інформатизацію (процес створення інформації за допомогою інформаційних технологій і задоволення потреб у ній) як засіб, каталізатор, спосіб і метод формування ноосферного суспільства. Вона сприяє розвитку людського ресурсу як одного з основних чинників конкурентоспроможності у глобалізованому світі. Неоціненого значення набуває інноваційна освіта, яка поєднує найсучасніші й найефективніші інформаційні технології з інтенсивною науково-дослідницькою діяльністю, багаторівневою підготовкою фахівців, міждисциплінарним підходом до навчання, що враховують вимоги ринку інтелектуальної праці, потреби сучасних студентів згідно з їх здібностями й можливостями*. Актуальні виклики сьогодення задля досягнення синергетичного ефекту потребують глибокої ін-

* Фадеєва В. В. Создание профессиональной информационной обучающей среды подготовки специалиста органов внутренних дел / В. В. Фадеева // Использование совр. информ. технологий и пробл. информ. безопасности в деятельности правоохран. органов: сб. науч. ст. – Калининград: Юрид. ин-т МВД России, 2011. – С. 18.

теграції інформатики, права і криміналістики, розроблення на інноваційних засадах новітніх дидактичних принципів, методів, форм і засобів.

Найважливіша умова подальшого інноваційного розвитку країни – створення найсучаснішого інформаційного освітнього середовища, зорієнтованого на: а) гармонізацію національних і міжнародних стандартів вищої, в тому числі й юридичної освіти; б) якість та інноватику в ній; в) конкурентоспроможність, національне й міжнародне визнання; г) запровадження розгалуженої системи формальної й неформальної освіти, розвиток дистанційного електронного навчання; д) участь у національних і міжнародних корпоративних освітніх проектах і програмах; е) інтеграцію до європейського простору вищої юридичної освіти; є) стабільні партнерські відносини з роботодавцями; ж) вплив на політику вищої юридичної освіти в Європейському регіоні; з) підвищення ефективності і якості інформаційного забезпечення навчальної діяльності з орієнтацією на глобальні телекомунікаційні технології[†].

Сучасний вищий навчальний заклад (як і професійна освітня система в цілому) проходить етап модернізації: оновлюється зміст освіти, впроваджуються нові педагогічні й інформаційні технології. Перед освітою постало складне двоєдине завдання – вона повинна бути: сучасною, спиратися на новітні технології, широко впроваджувати у навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційні технології; формувати у молоді риси, необхідні для успішної самореалізації в інформаційному суспільстві по закінченні навчального закладу. Одним із основних завдань колективу Університету є забезпечення високої якості освіти шляхом комп'ютеризації й інформатизації навчального процесу.

Підвалини розвитку інформаційного суспільства в державі закладено Законом України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки” від 9 січ. 2007 р., № 537-V. Державною програмою “Інформаційні

[†] Доповідь ректора НЮАУ ім. Ярослава Мудрого В. Я. Тація на загальних зборах професорсько-викладацького складу 31.08.2010 р. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2010. – С. 36.

та комунікаційні технології в освіті і науці” на 2006-2010 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 7 груд. 2005 р. № 1153, визначено найбільш ефективні заходи, спрямовані на розвиток інформаційних і комунікаційних технологій в освітній і науковій діяльності, як-от:

- розроблення електронних підручників та енциклопедій навчального призначення, створення фільмотеки навчальних фільмів на електронних носіях;
- втілення в життя програмних засобів системи поточного й підсумкового контролю знань студентів;
- розроблення елементів штучного інтелекту й інтерактивних засобів і технологій для індивідуалізації навчального процесу та їх запровадження в систему дистанційного навчання;
- створення програмного й інформаційного забезпечення для електронних бібліотек та архівів;
- створення електронних бібліотек вищих навчальних закладів;
- організація віртуального університету, розробка й підтримка його інформаційних ресурсів;
- підготовка науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів та їх сертифікація для роботи з програмними засобами навчального призначення й інформаційними та комунікаційними технологіями.

Висока мотивація “цифрового” покоління студентів вимагає перегляду традиційних форм навчання, наповнення його інтерактивними ресурсами, електронними засобами візуалізації навчального матеріалу, віртуальною і доповненою реальністю, доступними цілодобово, в тому числі й дистанційно. Методи і засоби отримання знань у вищій школі потребують повсякчасної їх адаптації до сучасних і перспективних вимог ринку інтелектуальної праці з метою формування у студентів випереджаючих умінь та навичок їх практичного застосування, готовності до навчання впродовж всього життя.

Неухильне багатолітнє лідерство нашого Університету в національних рейтингах вищих навчальних закладів, що здійснюють професійну підготовку юристів, дозволяє пишатися результатами злагодженої роботи нашого колективу. Однак це не

повинно слугувати приводом зупинятися на досягнутому, адже у найавторитетніших у світі щорічних рейтингах ВНЗ (наприклад, “Times Higher QS World University Rankings”, “Times Higher Education”, “The Times Higher Education Supplement”, 500 найкращих університетів за версією Інституту вищої освіти Шанхайського університету “Jiao Tong”, “Webometrics”, “QS World University” тощо) будь-яке згадування про нашу Alma Mater поки відсутнє.

Стабільне утримання провідних позицій в Україні, забезпечення конкурентоспроможності на міжнародному рівні та входження до світової освітньої еліти вимагає подальшого впровадження оригінальних інноваційних рішень візуалізації процесу викладання й навчання, що інтенсифікують навчальний процес, підвищують його результативність і мотивацію; створення, наповнення новітнім контентом і постійного удосконалення міждисциплінарних навчальних електронно-інформаційних комплексів Університету; широкомасштабного впровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій, зокрема, з числа послідовно пропонованих нами на прикладі викладання криміналістики[‡].

Системне впровадження згаданих вище інформаційних технологій і професійна підготовка педагогічного колективу щодо їх раціонального використання дозволять не тільки постійно підвищувати якість і ефективність навчальної діяльності та освітній рівень випускників усіх форм навчання наявних у структурі Університету факультетів та Інститутів, а й започаткувати, наприклад, на базі Інституту підготовки слідчих кадрів для Служби безпеки України Національного університету

[‡] Білоус В. В. Про запровадження інформаційних і комунікаційних технологій у навчальний процес з криміналістики / В. В. Білоус // Пробл. законності: акад. зб. наук. пр./ відп. ред. В. Я. Тацій. – Х.: Нац. ун-т “ЮАУ ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – Вип. 118. – С. 166-175; Білоус В. В. Информационные технологии – инновационное средство развития криминалистики / В. В. Белоус // Совр. криминалистика: пробл., тенденции, имена (к 90-летию профессора Р. С. Белкина): Сб. материалов 53-х криминалист. чтений: В 3-х ч. – М.: Акад. упр. МВД России, 2012. – Ч.1. – С. 105-111.

“Юридична академія України імені Ярослава Мудрого” підготовку (перепідготовку, підвищення кваліфікації) слідчих органів Державного бюро розслідувань України, створення якого передбачено Кримінальним процесуальним кодексом України і на ефективну професійну діяльність якого українським суспільством покладаються великі сподівання.

*О. О. Гізімчук, асист.
кафедри культурології*

САМООСВІТА ОСОБИСТОСТІ ЯК ОДНА З УСВІДОМЛЕНИХ ФОРМ САМОРОЗВИТКУ

Людина, будучи підсистемою свого навколишнього середовища, від природи не наділена внутрішніми джерелами життєзабезпечення і тому саме за допомогою діяльності як виключно людського способу існування задовольняє біологічні, соціальні й духовні потреби за рахунок природного і соціального середовища.

За характером діяльність поділяють на доцільну і цілеспрямовану. Одним із типів людської діяльності є внутрішня діяльність, об'єктом якої виступає сам індивід, тобто діяльність, що спрямована на саморозвиток особистості. Саморозвиток особистості – складний системний процес, що має стихійну і усвідомлену форми.

Саморозвиток можливо зрозуміти, відштовхуючись від категорій “рух”, “саморух”, “розвиток”. Рух як філософська категорія позначає внутрішньо властиву об'єктивній реальності здатність переходити з одного відносно стійкого цілісного стану в інший шляхом вирішення зовнішніх протиріч між об'єктами.

Саморозвиток є однією з форм саморуху систем, який має позитивну спрямованість. Джерело саморозвитку – внутрішні суперечності, властиві системі (об'єкту, суб'єктові). Одна з іманентних властивостей соціального індивіда пов'язана зі здатністю змінювати в позитивному (прогресивному) напрямі свій